

TMMOB 7. ENERJİ SEMPOZYUMU

TMMOB YÖNETİM KURULU BAŞKANI
MEHMET SOĞANCI'NIN
AÇILIŞ KONUŞMASI

**Değerli Konuklar,
Sevgili Arkadaşlar,**

Hepinizi Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Yönetim Kurulu adına sevgiyle, saygıyla, dostlukla selamlıyorum

Ben öncelikle burada hepimizin buluşmasını sağlayan arkadaşlarıma, Yürütme Kurulumuza, Düzenleme Kurulumuza, görüşlerini bizimle paylaşacak bilim insanlarına, uzmanlara, Elektrik Mühendisleri Odamızın Sevgili Yöneticilerine, Oda çalışanlarına, emeği geçen tüm arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

TMMOB, mesleki, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda ülkemizdeki mühendisleri, mimarları ve şehir plancılarını temsil etmek, onların hak ve çıkarlarını halkımızın çıkarları temelinde korumak ve geliştirmek, mesleki, sosyal ve kültürel gelişmelerini sağlamak ve mesleki birikimlerini toplum yararına kullanmalarının zeminini yaratmakla yükümlüdür. Bu amaçla, TMMOB mesleki alanlarıyla ilgili gelişmelerin ve politikaların sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel boyutlarını derinlemesine kavramak, yorumlamak ve toplumu bilgilendirmek zorundadır. Bu nedenle de TMMOB, bu politikaların toplum yararına düzenlenmesi için öneriler geliştirir, bunların yaşama geçirilmesi için mücadele eder ve bunların gereği olarak en genel anlamda bağımsız ve demokratik bir Türkiye'nin yaratılması yönündeki çalışmalarını bütünsel bir anlayışla ve etkinleştirerek sürdürür.

TMMOB yıllardır üzerine düşeni yapmış, yerel ve merkezi iktidarları, meslek alanları ile ilgili ve sürekli olarak, bugünkü gibi topladığı kongrelerin sonuç bildirimleri ile uyarmıştır. Bu etkinliklerimizde bilim insanlarının ve uzmanların yoğun emek harcayarak oluşturduğu bilgi erişilebilir ve ulaşabilir hale geliyor. Bilgi bu etkinliklerimizde paylaşılıyor. Bizce paylaşılan bilgi en değerli bilgi oluyor. Görüşler, bilimin ve teknolojinin ışığında çalışmalarını sürdüren TMMOB'nin 50 yıllık birikiminin süzgecinden geçiriliyor ve sonuçları kamuoyuna duyuruluyor.

Sevgili Arkadaşlar,

Bu sempozyumumuzda da konumuz enerji. TMMOB ortamında enerji sempozyumları EMO sekreteryalığında 1996 Kasım'nda başlamıştı. ikincisi Kasım 1999'da "2000'li Yıllarda Ulusal Enerji Politikaları" ana temasıyla, üçüncüsü Aralık 2001'de "Küreselleşmenin Enerji Sektöründe Yapısal Değişim Programı ve Ulusal Enerji Politikaları" başlığıyla, dördüncüsü Aralık 2003'de "Küresel Enerji Savaşları, Ulusal Kamusal Enerji Politikaları" başlığıyla, beşincisi Aralık 2005'de "Küreselleşmenin Enerji Sektöründe Yapısal Değişim Programı ve Enerji Politikaları" başlığıyla, altıncısı Ekim 2007'de "Küresel Enerji Politikaları ve Türkiye Gerçeği" ana teması ile gerçekleştirilmişti. Bu sempozyumlarımızın sonuç bildirimleri TMMOB'nin enerji alanındaki manifestolarıdır.

Sevgili Arkadaşlar,

TMMOB'nin enerji üzerine ciddi bir fikri takip içerisinde olduğunu söylemem gerekiyor. Bugüne dek Birlik ortamında bu sempozyum dışında enerji konusunda gerçekleştirdiklerimize ve söylediklerimize ilişkin birkaç hatırlatmada bulunmak istiyorum:

1998'de TMMOB Demokrasi Kurultayı gerçekleştirmiştik. Bu kurultayımızda ülkemizi, mesleğimizi ve insanımızı ilgilendiren her konuda görüşlerimizi ortaklaştırmıştık. Kamuoyuna da duyurduğumuz görüşlerimiz arasında şüphesiz enerji konusu da vardı.

Genel bir girişle başlayan görüşlerimizde öncelikle enerjinin niteliği tanımlanmış ve şöyle devam edilmişti:

“Doğadan belirli bir üretimin sonucunda elde edilen petrol, hidrolik, doğalgaz, kömür, uranyum türleri ‘birincil enerji kaynakları’; kaynağın çevrimi sonucu elde edilen, elektrik, havagazı, petrol ürünleri, kok, briket gibi kaynaklar ‘ikincil enerji kaynakları’; güneş, rüzgar, jeotermal ve deniz gibi enerji kaynakları ise ‘yenilenebilir enerji kaynakları’ şeklinde adlandırılmaktadır. İnsanoğlunun dünyadaki diğer canlılardan temel farklılıklarından en önemlisi kültürel bir yaşam sürdürüyor olabilmesidir. İnsanoğlu yaşamını coğrafi veya meteorolojik koşullara bağlı kılmaksızın dünyanın her bölgesinde sürdürür. Bu durumda da her zaman enerjiye gereksinim duyar. Bu temel davranış biçiminden hareketle, gereksinim duyduğu enerjiyi kültürel düzeyine bağlı olarak üretir ve tüketir. Bu yaşam ve tüketim biçimleri onun için aynı zamanda yaşamsal bir zorunluluk haline dönüşür. Bu zorunluluğu yaşadığı çağdaki teknoloji düzeyi belirlemektedir.

Bu nedenle; Tüm bu yaşamsallıklardan dolayı enerji, ticari bir mal değil, toplumsal bir hizmettir. Borç nedeni ile enerjisiz bırakılma insan hakları ihlalidir. Enerji, toplumsal bir varlıktır. Elektrik üretimi yapısı gereği doğal tekeldir. Elektrik enerjisinde merkezi planlama zorunludur. Enerji üretiminde kamu yararını koruyucu merkezi denetim mekanizmaları zorunludur. Elektriğin katma değeri ticari değerinden yüksektir. Özelleştirmeler ulusal devlet yapısına bir saldırıdır.” konu başlıkları ile detaylı tanımlarda bulunmuştuk.

Ülkemizdeki “Elektrik Enerji Sektörünün Acil Sorunları” olarak da: “Sektörde yönetim krizi yaşanmaktadır. Sektör hukuk dışılık kısıkcındadır. Sektörde çok başlılık ve eşgüdüm eksikliği yaşanmaktadır. Elektrik enerjisi üretimi ihmal edilmiştir. Elektrik dağıtım şebekeleri yetersizdir. Termik santrallerde kapasite kullanma oranları düşüktür. Sektör dışı bağımlı hale getirilmiştir. Başta özelleştirilen bölgeler olmak üzere alt yapı yatırımları durmuştur.” başlıklarında görüşlerimiz ifade edilmişti.

“Ne Yapmalı?” başlığı altında da detaylı öneriler ortaya konulmuş ve görüşlerimizin sonu da şu cümlelerle bağlanmıştı.

“Sonuç olarak ekonomik sistemin gereği sanayileşme ve elektrikleendirme birlikte kavranmalıdır. Kapsamlı ve uygulanabilir bir planlama söz konusu olmadığından sanayinin tutarlı gelişiminin ve buna bağlı elektrik üretiminin sağlanamayacağı ortadadır. Sanayileşme tercihleri ve bunun bir parçası enerji politikaları doğrudan düzene bağlıdır. Emperyalist-kapitalist sistem içerisinde ve kapitalist yoldan kalkınma söylemi ile ülkenin az gelişmiş sürecinden çıkarılması ve toplum yararına bir sanayileşmenin gerçekleştirilmesi olanaklı değildir. Bu sorun ise ancak halkın doğal kaynaklara, sanayiye ve geleceğe sahip olduğu bir düzen içerisinde ve halkın örgütlü mücadelesinin ve iradesinin ürünü olan iktidarlarca çözümlür.”

Sevgili Arkadaşlar,

Bir başka çalışmamız da 2004-2006 yıllarında, TMMOB’nin 38. Döneminde oluşturulan Enerji Çalışma Grubumuzun Birlik adına hazırladığı ve 2006 yılında kamuoyunun bilgisine sunduğumuz Enerji Raporumuzdur. Çok kapsamlı Raporumuzun sunuşunda da şunları söylemişiz:

“Ülkemizin enerji gereksinimi esas olarak petrol, doğalgaz ve kömür gibi birincil enerji kaynaklarıyla karşılanmakta olup, özellikle petrol ve doğalgazda ise tam bir dışı bağımlılık yaşanmaktadır.

Emperyalist ülkeler başta Ortadoğu’da olmak üzere dünya petrol ve doğalgaz kaynaklarına yönelik ülke işgallerini de içerebilen paylaşım savaşı ve serbest piyasa ekonomisi adı altında yapılan spekülatif oyunlarla enerji üzerine istedikleri gibi oynayabilmektedirler.

Küresel sermayenin açık, tek pazar hedefiyle örtüşen ve yine ulusal yürütmenin dışında ‘özerk’ kurullarla şekillendirilen bir küresel enerji politikasına bütünleşmeye çalışan ‘garip’ bir enerji sektörümüz var. Bir yandan iktidarı bir yağmalama aracı gibi görüp ülke varlıklarının talan edilmesini sağlayan siyasiler, diğer yandan siyasilerle iç içe bu talana ortak

olan sermaye grupları ve bu ikili yapının değirmenine su taşıyan bürokrat, teknokrat, medya, akademisyen ayağı... İşte bu üçlü sacayağı üzerinde oturtulmaya çalışılan dünü karanlık, geleceği bulanık enerji politikaları. Türkiye’de enerji sektörü, finansman ve teknoloji alanlarında zaten var olan bağımlılık ilişkileri ile birlikte, yeni düzenlemelerle; niteliksel bir dönüşüm geçirerek, doğrudan çok uluslu sermayeye tümüyle bağımlı hale gelme durumu ile karşı karşıyadır. Yap -İşlet-Devret, Yap-İşlet gibi finansman modelleri ve işletme hakkı devirleriyle yapılan özelleştirmelerle, tahkim yasasıyla, bir kamu hizmeti olan enerji alanı yargının denetimi dışına çıkarılmakta, çok uluslu sermayenin insafına terk edilmektedir. Dünya Bankası’nın dayattığı yapısal uyum düzenlemeleri, bölgedeki enerji kaynaklarına yakınlık, AB ile ilişkiler, enerji sektöründe uluslararası unsurların ağırlığını artırırken, bu dış faktörler karşısında ülkenin ve ülke insanının ihtiyaçlarını öne çıkaran politika ve programlar daha da önem kazanmaktadır. Oysa geçmişte ve günümüzde yaşananlardan ders çıkarmak, merkezi ve stratejik bir planlama ile geleceği kurgulamak gerekmektedir. Ülkenin enerji konusunda geleceği; günü -ve kendini- kurtarma peşinde olan siyasi karar vericilere, kendini -doğası gereği- küresel sermayenin uygulayıcısı olarak gören EPDK yöneticilerine, sadece kendi çıkarları penceresinden bakan belirli enerji kaynakları üzerine örgütlenen üretici derneklerine, OSB yöneticilerine, nükleer lobilere bırakılamayacak kadar önem arz etmektedir.

IMF, DB gibi küresel sermaye kurumları ötelenerek; kamunun sanayi, ekonomi, ulaşım, tarım, çevre, dışışleri birimleri ile üniversitelerin ilgili birimleri, elbette ki TMMOB başta olmak üzere demokratik kitle örgütleri ve emek örgütleri ile bir araya gelerek, her bakımdan ülkeye özgün, ülke koşullarını gören bir noktadan merkezi ve stratejik bir planlamaya gidilmelidir. Bu planlama enerjinin üretim sürecinden dağıtım sürecine kadar süreklilik ve bütünlük göstermeli ve kamu eliyle doğaı tekel yapısı içinde değerlendirilmelidir. Ve yine bu plan ve program gelecek dönemleri de bağlamalıdır. “

Özetle:

Enerji kaynaklarına yönelik potansiyelimiz gerçekçi bir yaklaşımla ortaya konulmalıdır.

Kömür ve petrol aramalarına önem verilmeli, kaynak ayrılmalıdır.

Jeotermal potansiyelimiz özellikle sanayi, konut, tarım ve turizmde ivedilikle değerlendirilmelidir.

Talep tahminleri gelişmiş ülkelerin modellerine göre değil ülkemiz özgün koşullarına göre geliştirilecek modellere göre yapılmalıdır.

Rüzgâr, biomas-biokütle ve güneşe yönelik gelecek kurgusu mutlaka yapılmalı, toplam elektrik enerjisi içindeki payları süreç içerisinde arttırılmalıdır. Özellikle güneş enerjisine yönelik şimdiden bütçeden AR-GE çalışmaları için pay ayrılmalıdır.

Yıllar itibariyle ithal enerji kaynaklarına bağımlılık aşağı çekilmeli, yeni doğalgaz kontratları yapılmamalıdır.

Verimlilik, etkin kullanım ve tasarruf enerji projeksiyonları içerisinde yer almalıdır.

Kayıp-kaçaklar OECD ortalamalarına çekilmelidir.

Öz kaynakların (finansman kaynaklarının ve rezervlerin) en iyi şekilde değerlendirilmesi temel ölçüt alınarak, ülke düzeyinde enerjinin öncelik ve gereksinimlerinin tartışılıp, üzerinde tüm kesimlerce uzlaşılan enerji plan ve politikaları belirlenmelidir.

Enerji üretiminde ulusal kaynaklara ve yenilenebilir enerji kaynaklarına ağırlık verilmelidir. Ülkemizde güneş, rüzgâr, jeotermal, biyogaz, biokütle, hidrojen vb. enerji kaynaklarının, şu an yeterince değerlendirilmeyen mevcut potansiyelleri, verimli bir şekilde değerlendirilmeli, yeni ve yenilenebilir enerji kaynaklarının desteklenmesi için düzenlemeler bir an önce yaşama geçirilmelidir.

Tüketim ve üretim projeksiyonları sağlıklı saptanmalı ve nesnel ölçütlerle modeller geliştirilmelidir.

Enerji güvenliğini sağlayacak politikaların geliştirilerek uygulanması, denetlenmesi ve çevrenin korunması katılımcılığı teşvik eden şeffaf yönetimler eliyle yapılmalıdır.

Teknik ve ekonomik fizibilite, çevre etki değerlendirme, teknoloji seçimi, yatırım, işletme aşamaları ve tüketici bilincinin yükseltilmesi için her seviyede kadroların yetiştirilmesi ve sürekli eğitimi şarttır. Çevre koruma ve enerji tasarrufu bilinci geliştirmeye ilköğretimden başlanmalıdır. Üniversitelerde, kamuda ve özel sektörde teknoloji geliştirme amaçlı araştırma- geliştirme çalışmalarına ağırlık verilmelidir.

Sevgili Arkadaşlar,

Bunları yazmışız. TMMOB Enerji Raporu, enerji konusunda bir el kitabı niteliğindedir. Burada bunu örgütüm adına onurla ifade ediyorum.

Bu gün VII.'sini başlattığımız bu sempozyumumuzda ana temamız “Enerjide Serbest Piyasanın Bedeli ve Alternatif Enerji Politikaları”. Emperyalizmin küresel krizinin yaşanmakta olduğu bu dönemde bu sempozyumumuzun ülkemiz ve insanımız için önemli olduğunu ifade ediyorum. TMMOB'nin sözü insana dairdir, yaşama dairdir ve aydınlık gelecek günlere dairdir. Herkesin bunu bu şekilde algılaması gerekmektedir. TMMOB insanımıza ve halkımıza dair görevlerini yapmaya devam edecektir.

Hepinize saygılar sunuyorum..

17 Aralık 2009, Ankara